

Маріупольський державний університет

**ІННОВАЦІЇ
В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ:
ТЕОРІЯ, ПЕРСПЕКТИВИ, ШЛЯХИ
ЗАПРОВАДЖЕННЯ У ПРАКТИКУ**

**Збірник матеріалів
IV Міжнародної науково-практичної конференції**

Київ - 2026

УДК 373.2(06)

ІННОВАЦІЇ В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ: ТЕОРІЯ, ПЕРСПЕКТИВИ, ШЛЯХИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ У ПРАКТИКУ: збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції, 27 березня 2026 року / за заг. ред. С.І. Макаренко. Київ: МДУ, 2026. 270 с.

Редакційна колегія:

Блашкова Олена, кандидатка педагогічних наук, доцентка, в. о. завідувача кафедри практичної психології Маріупольського державного університету

Деснова Ірина, кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри практичної психології Маріупольського державного університету

Коляденко Ніна, докторка медичних наук, доцентка, професорка кафедри практичної психології Маріупольського державного університету

Крутій Катерина, докторка педагогічних наук, професорка кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Макаренко Світлана, кандидатка педагогічних наук, доцентка, в. о. завідувача кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Поповська Оксана, кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Фунтікова Ольга, докторка педагогічних наук, професорка кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Яйленко Вікторія, старша викладачка кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Рекомендовано до друку Вченою радою психолого-педагогічного факультету
Маріупольського державного університету
(протокол № 8 від 28 квітня 2026 року)

Статті публікуються в авторській редакції

© Колектив авторів, 2026

© Кафедра дошкільної освіти МДУ, 2026

постійного пошуку нових рішень.

Не менш важливим є партнерство з батьками. Саме вони найкраще знають потреби своєї дитини, і їхня участь у плануванні та реалізації освітнього процесу є запорукою успіху. Спільна робота вихователя та батьків дозволяє забезпечити сталі результати та підтримку розвитку дитини вдома.

Упровадження інноваційних моделей та практик в інклюзивному навчанні дітей раннього і дошкільного віку дає низку позитивних результатів:

- Підвищення ефективності навчання та розвитку дітей з особливими освітніми потребами.
- Формування толерантного та підтримуючого середовища у закладі дошкільної освіти.
- Підготовка дітей до успішної соціалізації та подальшого навчання у школі.
- Підвищення професійної компетентності педагогів, які працюють у системі інклюзивної освіти.

Інноваційні моделі та практики в інклюзивному навчанні – це не лише нові методики, а й нова філософія освіти. Вона ставить у центр дитину, її потреби та можливості, створює умови для гармонійного розвитку та соціалізації.

Від нас, педагогів, залежить, наскільки відкритим і підтримуючим буде освітній простір для кожної дитини. Використовуючи інноваційні підходи, ми можемо зробити дошкільну освіту справді інклюзивною, сучасною та ефективною.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інклюзивне навчання. URL: <https://mon.gov.ua/tag/inklyuzivne-navchannya?&type=posts&tag=inklyuzivne-navchannya> (дата звернення: 19.03.2026).
2. Кісельова Лариса. Лялька-персона – вірний друг дитини. URL: <https://surl.lu/ajqwhx> (дата звернення: 19.03.2026 р.).
3. Демідова-Масюк Наталія. Використання Lego-технології у роботі з дошкільниками з особливими освітніми потребами. URL: <https://surl.lu/ajqwhx> (дата звернення: 19.03.2026 р.).
4. Чучаліна Ю.М. Сучасні інноваційні освітні технології в інклюзивній освіті в початковій школі. URL: <https://pedagogicalacademy.com/index.php/journal/article/view/995> (дата звернення: 19.03.2026 р.).

Макаренко Світлана,

канд. пед. наук, доц., в.о. завідувача кафедри дошкільної освіти,
Маріупольський державний університет, м. Київ

Усенко Ольга,

здобувачка 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти,
освітня програма «Дошкільна освіта. Інклюзія»,
Маріупольський державний університет, м. Київ

ДИЗАЙН-ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ЗАСІБ ПІДТРИМКИ ТА РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА

Сучасна система освіти дедалі більше орієнтується на пошук інноваційних

засобів підтримки та розвитку дітей з особливими освітніми потребами. Одним із перспективних напрямів є використання дизайн-діяльності як інтегративного ресурсу, що поєднує художньо-естетичні, когнітивні та комунікативні аспекти.

Діти з розладами аутистичного спектру (РАС) відрізняються нерівномірним художньо-естетичним розвитком. Багато умінь та досягнень, які притаманні нормотиповим дітям, лишаються недосяжними для них. Натомість у деяких дітей із РАС виявляються виняткові здібності в даному напрямку розвитку. Також дослідниками виявлено більшу прихильність дітей із РАС у ставленні до предметів, ніж до людей; однією з головних проблем налагодження взаємодії з ними є відсутність уваги, перебування на «своїй хвилі». Відповідно, перші спроби комунікації з такими дітьми мають відбуватися з використанням привабливих і цікавих для них різноманітних матеріалів для творчості. Ретельно підібрані матеріали для дизайн-діяльності привертають увагу таких дітей та забезпечують відносну стійкість процесу сприйняття та діяльності з ними [1].

Спеціаліст із когнітивних нейронаукових досліджень з аутизму Л. Моттрон (L. Mottron) [2] пропонує зосередити роботу з дітьми з РАС не на розширенні соціальних та комунікативних функцій, а на збагаченні несоціальних інтересів кожної дитини – що допоможе їй набути більш типових соціально-комунікативних навичок. Л. Моттрон також наголошує на тому, що багато аутистичних форм поведінки, які вважаються проблемними, насправді пов'язано з пошуком інформації. Діти з РАС шукають інформацію за допомогою нетрадиційних каналів, а, не отримуючи її, стикаються з негативними емоціями, що своєю чергою призводить до збільшення в них стереотипної поведінки в цьому питанні. Автор пропонує надавати дитині з РАС матеріал, який її приваблює, та паралельно організовувати роботу із цим матеріалом [2].

Дизайн-діяльність дітей дошкільного віку науковці Л. Єніна, С. Матвієнко, Л. Савченко, В. Тименко трактують по різному: дизайн-освіта, дитячий дизайн, ігродизайн, дитяча дизайн-діяльність та ін. Проте дослідниці єдині в тому, що дизайн-діяльність дітей дошкільного віку є видом художньо-конструктивної діяльності, що інтегрує конструювання, художню працю та зображувальну діяльність для проєктування, моделювання, створення й естетичного перетворення предметно-просторового середовища. Дизайн-діяльність сприяє розвитку творчих здібностей, сенсорного сприйняття та практичних умінь у дітей дошкільного віку.

Для дітей з РАС дизайн-діяльність виступає новим та ефективним педагогічним засобом розвитку сенсорної інтеграції, формування просторової уяви та нестандартного, проєктно-образного мислення. Психолого-педагогічні дослідження підтверджують, що творчі практики сприяють зниженню рівня тривожності, розвитку комунікативних навичок та активізації сильних сторін дитини, формуванню позитивної самооцінки [2]. Особливістю дітей з РАС є фрагментарне й непослідовне засвоєння інформації, адже коли увага дитини зосереджена на одній модальності (наприклад, зоровій), вона може відсікати

інформацію в іншій модальності (наприклад, слуховій). Однак саме таке сприйняття інформації дає можливість помічати деталі, які не помічають інші. Завдяки гарній візуальній пам'яті у людей з РАС відмічаються значні здібності у візуально-просторовій сфері (70% у порівнянні з 32% у нормотипових людей) [3]. Такі та інші специфічні риси дітей з РАС дають можливість робити висновок, що дизайн-діяльність сприяє розвитку унікального творчого потенціалу таких дітей та розкриттю талантів в інших галузях навчання. Також дизайн-діяльність дає змогу відчувати й усвідомити себе як неповторну індивідуальність, допомагає подолати деякі освітні втрати, розкриває радість взаємодії з іншими людьми.

Дизайн-діяльність позитивно впливає на всебічний розвиток дитини з розладами аутистичного спектру. Поєднання творчості, пізнавальної діяльності та комунікації надає можливість дітям з РАС компенсувати прогалини в розвитку. Яскравим підтвердженням зазначеного щодо розвитку творчих здібностей дітей з РАС є всесвітньо відома британська художниця з аутизмом А. Грейс. У неї була важка форма аутизму (розлади сну, стереотипна поведінка, відмова від зорового контакту й труднощі соціальної комунікації), але батьки відмовилися від класичної терапії та слідували за дитиною та її інтересами до малювання. Це призвело до високих результатів у живописі та музиці. Картини Айріс відображають особливе сприйняття природи, гру світла і тіні, взаємодію найтонших відтінків кольору) [4].

Широкі можливості для інтеграції творчих методів, зокрема дизайн-діяльності, у комплексну підтримку дітей з аутизмом розкриває комплексна програма розвитку дітей дошкільного віку з аутизмом «Розквіт» [3]. Згідно програми, на початку процесу роботи з дітьми з РАС необхідне встановлення контакту з ними за допомогою різних засобів та зовнішніх стимулів: наприклад, придумати казку чи рухливу гру з використанням матеріалів для творчості. Ця діяльність сподобається дитині та викличе інтерес, довіру до дорослого. На основі цього надалі вже можна будувати подальшу продуктивну співпрацю з дитиною. Крім того, педагог має створити естетично-розвивальне середовище, яке б викликало у дітей інтерес до того, що вони роблять.

До дизайн-діяльності дітей з РАС треба готувати, розвиваючи в них прості вміння використання різноманітних кольорів, форм, матеріалів (олівці, фарби, фломастери, природний матеріал, глину, пластилін, тісто, папір, картон, природний матеріал), володіння різними техніками (малювання пальчиком, долоньками, обривання, вирізування, склеювання, об'ємна аплікація тощо) [5]. Також слід розвивати здатність зосереджувати увагу, виконувати інструкції педагога, сидіти певний час за одному місці тощо [1].

Вирішальну роль у зазначеному відіграє приклад дорослого. Дорослий виготовляє виріб-саморобку, обов'язково супроводжуючи цей процес емоційним коментарем. Л. Моттрон вважає, що діяльність, що реалізується поруч із дитиною з РАС без звернення до неї, може сприяти розвитку взаємодії між дитиною та педагогом на підставі спільних інтересів.

Дорослий має постійно демонструвати власне ігрове ставлення до процесу дизайн-діяльності та показувати, як дитина зможе реалізувати результати своєї творчості. Наприклад, подарувати саморобку мамі, бабусі на день народження, прикрасити свою кімнату тощо. Мотивація повинна викликати бажання творити більше і більше, а не тільки виконувати вказівки дорослого.

Розвивати творчі здібності у дітей з розладами аутистичного спектру засобами дизайн-діяльності можна через такі ключові підходи:

- Інтеграція сенсорних матеріалів. Використання різноманітних текстур, кольорів і форм стимулює сенсорне сприйняття, допомагає регулювати гіпер- та гіпочутливість, що є важливим для дітей з РАС.
- Структурованість і передбачуваність. Заняття мають бути чітко організовані з поетапними інструкціями, що знижує тривожність і сприяє кращому розвитку творчих навичок.
- Підтримка комунікації: спільна робота над проєктами стимулює розвиток мовлення, невербальної взаємодії та соціальних навичок.
- Заохочення самовираження: дизайн-діяльність дає можливість дітям виразити свої емоції та ідеї через творчість, що підвищує самооцінку і мотивацію.
- Індивідуальний підхід: урахування особливостей кожної дитини, її інтересів і рівня розвитку для максимально ефективного розвитку творчого потенціалу.

Зазначені підходи підтверджуються дослідженнями, які показують, що дизайн-діяльність у поєднанні з арт-терапією і педагогічною підтримкою створює сприятливе середовище для розвитку креативності, комунікації та емоційної стабільності у дітей з РАС [1; 6; 7]. Діяльність, підґрунтям якої є творчі процеси, сприяє подоланню характерних для дітей з розладами аутистичного спектру стереотипних проявів та розширенню їхніх поведінкових, емоційних функцій, становленню релаксаційних і регулятивних процесів, їхньої особистої здатності до відгуку як передумови спілкування.

Обов'язковою умовою такої діяльності в умовах освітнього закладу є психолого-педагогічний супровід дитини (будь-якої групи аутизму) – двосторонній процес пристосування дитини до освітнього середовища та середовища до можливостей дитини; тобто процес взаємоадаптації, яка є основною характеристикою комплексного супроводу дитини [6]. Основна мета супроводу полягає у постійному забезпеченні фахівцями закладу збалансованої взаємодії між можливостями дитини та освітніми впливами на неї з боку інших суб'єктів освітнього процесу.

У контексті психолого-педагогічного супроводу важливо регулювати кількість занять із метою підвищення їх якості та правильно адаптувати заняття для дітей з РАС. Не допускати перевантаження дітей. Надавати можливість самостійного вибору видів та способів дизайн-діяльності за бажанням дітей. Також важливо враховувати індивідуальні особливості кожного вихованця, надавати необхідну підтримку. Педагог має заохочувати дітей до експериментування, підтримувати їхні ідеї, створювати атмосферу творчості та

позитивного емоційного настрою [7].

Отже, діти з аутизмом мають великий потенціал до розвитку. Ті обмеження, які ускладнюють їхнє поступальне зростання, брак соціальних якостей та порушення соматосенсорних і психомоторних процесів – можуть бути подолані. З іншого боку, спеціально підібрані методи навчання і розвитку таких дітей (з опорою на світовий досвід) сприятимуть успішному формуванню їхніх інтелектуальних здібностей та адаптивних можливостей. Дизайн-діяльність є потужним інноваційним засобом, що поєднує компенсаційні та розвивальні функції у роботі з дітьми з розладами аутистичного спектру. Вона відкриває нові можливості для формування творчого потенціалу, розвитку комунікативних навичок та забезпечення емоційної стабільності, що особливо важливо в умовах сучасної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Островська К. Особливості інтелектуального розвитку дітей зі спектром аутистичних порушень. *Проблеми сучасної психології*. Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України, 2013. № 20. С. 498-511. DOI: <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2013-20.%25p> (дата звернення: 20.03.2026).
2. Mottron L. Should we change targets and methods of early intervention in autism, in favor of a strengths-based education? *European Child & Adolescent Psychiatry*. July 2017. № 26 (Suppl 2). P. 815-826. URL: https://www.researchgate.net/publication/313482499_Should_we_change_targets_and_methods_of_early_intervention_in_autism_in_favor_of_a_strengths-based_education (дата звернення: 20.03.2026).
3. Комплексна програма розвитку дітей дошкільного віку з аутизмом «Розквіт» / Наук. кер. та заг. ред. Т. В. Скрипник. К.: Гнозис, 2013. 200 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/2129/1/Програма_РОЗКВИТ_.pdf (дата звернення: 20.03.2026).
4. Chérel M. La perspective créatrice de l'autisme : le cas extraordinaire de l'autiste peintre Iris Grace. *L'Évolution Psychiatrique*. 2024. Vol. 89, № 1. P. 45-56. DOI: 10.1016/j.evopsy.2023.12.004. URL: <https://hal.science/hal-05470246> (дата звернення: 20.03.2026).
5. Современные подходы к организации художественно-творческой деятельности дошкольников / А. И. Михайлова, С. И. Макаренко, С. А. Иварлак, Е. А. Михеева. Донецк : ИППО, 2005. 166 с.
6. Інютіна О.В. Використання сильних сторін та здібностей дітей з РАС в роботі психолога. *Габітус*. 2021. Вип. 29. С. 69-76. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/habit_2021_29_13 (дата звернення: 20.03.2026).
7. Борзьонюк Л. І., Грудєва А. В., Тимошук А. М. Розвиток креативності та сенсорних здібностей вихованців дошкільного віку з ООП засобами апсайклінгу: педагогічний потенціал та інноваційні рішення. *Інноваційні практики наукової освіти: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 10–15 грудня 2025 року)* / Упоряд.: М. С. Гальченко, В. М. Шульга. – Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2025. С.104-108.